

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ
ТЕРИТОРІЙ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**Т. І. ГОНЧАР,
О. М. ТЕГЛЯЙ**

*Науково-дослідний центр
"Кіровоградагропромпродуктивність"*

*Розглянуто сучасні тенденції
соціально-економічного розвитку сільських
територій Кіровоградської області.
Визначено на основі аналізу основні
напрями подальшого їх розвитку.*

Постановка проблеми. Розвиток сільських територій створює певне коло специфічних відносин, що становлять єдину систему державотворення. У зв'язку з цим відродження села є обов'язковою передумовою подолання кризових явищ в аграрному секторі економіки, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та вирішення проблеми продовольчого забезпечення населення.

Сільська територія у сучасному розумінні являє собою складну і багатофункціональну систему, здатну до самоорганізації, яка об'єднує природно-географічні та виробничо-господарські зони адміністративно-територіальних утворень у сільській місцевості. Вона характеризується сукупністю особливостей: площею земельних угідь, які охоплює; обсягами виробництва; розвитком соціальної і виробничої інфраструктури; формою зайнятості на селі та іншими рисами [1].

У Кіровоградській області сільські території традиційно пов'язуються з агровиробництвом. Розвиток та функціонування сільських територій відбувається за умов цілковитого їхнього залучення у сільськогосподарське виробництво, яке сьогодні не в змозі забезпечити зайнятості для усіх мешканців села, а також не задовольняє усіх їхніх потреб. Регіональне розмаїття, зумовлене різними природними, культурними, соціальними та економічними чинниками, спричиняє нерівномірний розвиток сільських територій. Негативна соціальна економічна ситуація на селі підштовхує працездатне населення до пошуку можливостей для самореалізації та влаштування власного життя у містах. Як результат, викликом для села стає активна міграція, негативний приріст та старіння населення, а в гіршому випадку – знелюднення сіл і їхнє зникнення з адміністративно-територіальної карти. Це, у свою чергу, позначилося і на розвитку сільських територій.

Розвиток сільських територій має важливе значення не лише з огляду на свою особливу роль у соціально-економічному житті Кіровоградської області. Його важливість пов'язана також із виконанням взятих на себе зобов'язань щодо гармонізації діючого законодавства та стандартів якості життя населення з вимогами ЄС, співпраця з яким залишається одним з пріоритетів Європейської інтеграції нашої держави [2,3].

На даний час проблематика розробки ефективної стратегії розвитку сільських територій є одним з найважливіших напрямів агроекономічних досліджень українських вчених [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та особливості розвитку сільських територій висвітлювалися в працях С. Горлова, В. Збарського, Г. Кваснікової, І. Демчака, Ю. Лупенка, М. Орлатого та інших. Однак, незважаючи на цінність проведених досліджень, окремі питання, пов'язані з виявленням характерних особливостей розвитку сільських територій потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження – якомога ширше розкрити суть процесів, які відбуваються на сільських територіях, характеризують виробничі процеси в аграрному секторі, демографічну ситуацію в

сільській місцевості, умови та якість життя сільського населення та визначені основних напрямів подальшого розвитку сільських територій Кіровоградської області.

Виклад основного матеріалу. У соціально-економічному житті Кіровоградської області сільські території посідають особливе місце. На них проживає третина населення області і припадає 90% її площі. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формуванні основ продовольчої безпеки та нарощування потенціалу області. Однак аналіз стану соціально-економічного розвитку сільських територій свідчить, що незважаючи на окремі позитивні зміни, досягнуті в результаті реформування аграрного сектору економіки, відбувається занепад та руйнація села.

Зокрема, на регіональному рівні все ще зберігається тенденція щодо недооцінки ролі сільських територій у загальній структурі економіки області. Основним видом виробництва на сільських територіях залишається аграрне виробництво, але нерозвиненими є несільськогосподарські види діяльності. Це посилює кризові тенденції в розвитку сільських територій.

Станом на 1 січня 2015 року у складі Кіровоградської області знаходилося 12 міст обласного та районного значення, 27 селищ міського типу, 21 адміністративний район, 376 сільських рад та 991 сільський населений пункт. Чисельність наявного населення області становила 980,6 тис. осіб, із них міське – 615,1 тис. осіб, сільське – 365,5 тис. осіб. Кількість наявного сільського населення з розрахунку на одну сільську раду становить 972 особи та середня людність сільського поселення – 369 осіб (табл. 1).

Протягом 2006-2014 рр. спостерігається тенденція до зменшення кількості жителів на одну сільську раду – 115 осіб та середня людність сільського поселення – 36 осіб.

Таблиця 1

Адміністративно-територіальний розподіл поселень у Кіровоградській області на початок року

Рік	Міста обласного та районного значення, од.	Селища міського типу	Райони, од.	Сільські ради, од.	Сільські населені пункти, од.	Кількість жителів на одну сільську раду, осіб	Середня людність сільського поселення, осіб
2007	12	26	21	376	1010	1087	405
2011	12	27	21	376	998	1023	385
2012	12	27	21	376	996	1009	381
2013	12	27	21	376	995	997	377
2014	12	27	21	376	993	983	372
2015	12	27	21	376	991	972	369

Аналіз статистичних даних регіонального розподілу поселень за роками свідчить, що найбільша кількість населених пунктів була у районах: Бобринецькому – 81 од., Кіровоградському – 75 од., Олександрійському – 74 од.; найменша виявилася у Вільшанському – 23 од., Новгородківському та Гайворонському – по 26 од. Упродовж 2006-2014 рр. відзначається збільшення селищ міського типу на одну одиницю в Олександрійському районі. Загалом по області за досліджуваний період зменшено сільських населених пунктів на 19 одиниць. Найбільше зменшення сільських населених пунктів відбулося у Бобринецькому та Новоархангельському районах (табл. 2).

**Регіональний розподіл поселень за роками станом на 1 січня
поточного року, од.**

Регіон	Кількість поселень						
	Райони станом на 1 січня 2015 року	Міста		Селища міського типу		Сільські населені пункти	
		2007	2015	2007	2015	2007	2015
Кіровоградська область	21	12	12	26	27	1010	991
Бобринецький	1	1	1	-	-	83	81
Вільшанський	1	-	-	1	1	24	23
Гайворонський	1	1	1	2	2	27	26
Голованіський	1	-	-	2	2	49	48
Добровеличківський	1	1	1	1	1	62	61
Долинський	1	1	1	1	1	47	46
Знам'янський	1	1	1	1	1	46	46
Кіровоградський	1	1	1	1	1	76	75
Компаніївський	1	-	-	1	1	51	50
Маловисківський	1	1	1	1	1	56	55
Новгородківський	1	-	-	1	1	26	26
Новоархангельський	1	-	-	1	1	52	50
Новомиргородський	1	1	1	1	1	48	47
Новоукраїнський	1	1	1	-	-	74	73
Олександрівський	1	-	-	3	3	51	50
Олександрійський	1	1	1	3	4	78	77
Онуфріївський	1	-	-	2	2	26	26
Петрівський	1	-	-	2	2	37	37
Світловодський	1	1	1	1	1	34	33
Ульяновський	1	1	1	-	-	27	26
Устинівський	1	-	-	1	1	36	35

Станом на 1 січня 2015 року у Кіровоградській області налічувалося 376 сільських рад. Сільських рад було зосереджено у районах: найбільше у Кіровоградському – 30 од., Бобринецькому та Олександрійському – по 25 од.; найменше в Онуфріївському – 11 од., Світловодському – 12 од., Петрівському – 13 од., Вільшанському та Устинівському – по 14 одиниць.

Середня кількість сіл у межах району – 47 од., сіл із розрахунку на одне місто – 83 од., сільських рад у межах району – 18 од., сіл у межах однієї сільської ради – 3 од., середня чисельність населення сільської ради – 0,972 тис. осіб (табл.3).

**Загальна характеристика сільських рад по регіонах Кіровоградської області
станом на 1 січня 2015 року**

Регіон	Кількість сільських рад, од.	Середня кількість				Середня чисельність населення сільської ради, тис. осіб
		сіл у межах району, од.	сіл із розрахунку на одне місто, од.	сільських рад у межах району, од.	сіл у межах сільської ради, од.	
Кіровоградська область	376	47	83	18	3	0,972
Бобринецький	25	81	81	25	3,2	0,603
Вільшанський	14	23	–	14	1,6	0,574
Гайворонський	16	26	26	16	1,6	1,055
Голованіський	22	48	–	22	2,2	0,876
Добровеличківський	21	61	61	21	2,9	0,921
Долинський	17	46	46	17	2,7	0,819
Знам'янський	13	46	46	13	3,5	1,805
Кіровоградський	30	75	75	30	2,5	1,240
Компаніївський	16	50	–	16	3,1	0,686
Маловісківський	18	55	55	18	3,1	1,296
Новгородківський	10	26	–	10	2,6	0,986
Новоархангельський	21	50	–	21	2,4	0,887
Новомиргородський	20	47	47	20	2,4	0,737
Новоукраїнський	21	73	73	21	3,5	1,194
Олександрівський	20	50	–	20	2,5	0,828
Олександрійський	25	77	77	25	3,1	1,118
Онуфріївський	11	26	–	11	2,4	0,895
Петрівський	13	37	–	13	2,8	1,249
Світловодський	12	33	33	12	2,8	1,043
Ульяновський	17	26	26	17	1,5	0,990
Устинівський	14	35	–	14	2,5	0,698

Слід зазначити, що населені пункти мають застарілі генеральні плани, які розроблялися за радянських часів на базі соціалістичної планової економіки. Такі документи не актуальні в ринкових умовах і пріоритеті права власності на землю та інші засоби (фактори) виробництва. Станом на 1 липня 2015 року забезпечення генеральними планами сільських населених пунктів, розробленими до 1991 року, становило 66,5% (або 659 од. від загальної кількості), 1991-2010 рр. – 7 од., 2011 р. – 2 одиниці. Відсутні генеральні плани по 323 сільських поселеннях (32,6%) від загальної кількості, і ці поселення потребують розроблення генеральних планів.

Ситуація ускладнюється тим, що поряд із зменшенням населених пунктів відбувається і скорочення чисельності жителів на один сільський населений пункт, тоді як кількість сільських рад залишається незмінною. Чисельність сільських населених пунктів за досліджуваний період скоротилася на 1,9%, а наявного сільського населення на один сільський населений пункт зменшилася на 9,8%.

Станом на 1 січня 2014 року в Кіровоградській області кількість населених пунктів, в яких визначена господарська територія, була 952 одиниці, площа господарської території – 2196,8 тис. га, загальна площа населених пунктів – 176 тис. га. Зазнали змін окремі групи структурного складу сільських населених пунктів. Спостерігається процес розукрупнення останніх. Площа під нове житлове будівництво становить лише 1,4 % від загальної.

Розподіл сільських населених пунктів за чисельністю жителів, що мають реєстрацію місця проживання на їх території, в Кіровоградській області станом на 1 січня 2014 року був

таким: найбільше сільських населених пунктів з чисельністю до 50 осіб – 231 од., найменше із чисельністю 1000 і більше осіб – 87 од., або 9,1 % до загальної кількості сільських населених пунктів. Сільських пунктів, селищ, які не мають населення, але не зняті з обліку в області – 41 од., або 4,3 % до загальної кількості сільських населених пунктів. Враховуючи, що в області наявні сільські населені пункти, які знелюднені, але не зняті з адміністративного обліку, темпи скорочення сільської поселенської мережі фактично вищі (табл.4).

Таблиця 4

Розподіл сільських населених пунктів за чисельністю жителів, станом на 1 січня 2014 року

Регіон	Усі населені пункти, од.	Усього жителів, осіб						
		0–49	50–99	100–199	200–299	300–499	500–999	1000 і більше
Кіровоградська область	952	231	127	128	92	134	153	87

Соціальні умови життя сільського населення значною мірою залежать від рівня розвитку та облаштування у сільській місцевості. Більшість (576, або 61%) сільських населених пунктів знаходяться на певній відстані від сільської (селищної, міської) ради до 3 км – 58 од., 3 –5 км – 185 од., 5–10 км – 271 од., більше 10 км – 62 од.

Сільські населені пункти, де не було дітей віком 0-5 років, 6-17 років та молоді у віці 18-34 роки, відповідно становлять 140 од., 107 та 65 од. Із усіх населених пунктів 96,5% від загальної кількості – населені пункти із чисельністю жителів до 50 осіб.

Сільські населені пункти, де протягом 2011-2013 рр. не було народжених та відбулося природне скорочення населення на 180 одиниць, або 18,9% від загальної кількості сільських населених пунктів, у 157 населених пунктах, з чисельністю жителів до 50 осіб, не народжувалися діти. Кількість померлих перевищує кількість народжених у 727 сільських населених пунктах. Найбільша кількість померлих перевищувала народжених у населених пунктах з чисельністю жителів 500-999 осіб (табл. 5–7).

Таблиця 5

Сільські населені пункти, де протягом 2011-2013рр. не було народжених та відбулося природне скорочення населення

Регіон	Сільські населені пункти, де протягом 2011-2013 років не було народжених, од.	Кількість померлих перевищує кількість народжених, од.	До загальної кількості сільських населених пунктів, де протягом 2011-2013 років не було народжених, %	Кількість померлих перевищує кількість народжених, од.
Кіровоградська область	180	727	18,9	76,2

Таблиця 6

**Сільські населені пункти, де не було народжених протягом
2011–2013 рр., од.**

Регіон	Усі населені пункти	У тому числі з чисельністю жителів, осіб						
		0-49	50-99	100-199	200-299	300-499	500-999	1000 і більше
Кіровоградська область	180	157	18	4	1	-	-	-

Таблиця 7

**Сільські населені пункти, де протягом 2011-2013 рр. кількість померлих перевищує
кількість народжених, од.**

Регіон	Усі населені пункти	У тому числі з чисельністю жителів, осіб						
		0-49	50-99	100-199	200-299	300-499	500-999	1000 і більше
Кіровоградська область	727	125	88	101	75	114	139	85

Кризові процеси в економіці Кіровоградської області негативно позначилися на соціальній інфраструктурі в сільській місцевості. Сільські населені пункти, в яких квартири не забезпечені окремими видами благоустрою, а саме: опаленням – 40%, водопроводом – 56,5, каналізацією – 59, природним газом – 77,5, скрапленням газом – 5,6, гарячим водопостачанням – 85,1% від загальної кількості населених пунктів (табл. 8).

Таблиця 8

**Сільські населені пункти, в яких квартири не забезпеченні окремими видами
благоустрою, на 1 січня 2014 року, од.**

Регіон	Сільські населені пункти, в яких квартири не забезпечені:					
	опаленням	водопроводом	каналізацією	природним газом	скрапленням газом	гарячим водопостачанням
Кіровоградська область	381	538	562	738	53	810

Сільські населені пункти, що не мають зупинки громадського транспорту – 374 од. (в яких проживає 46 тис. осіб), не мають доріг з твердим покриттям – 323, од.(в яких проживає 54,4 тис осіб), що не мали вулиць з твердим покриттям та освітлених –147 од., що не мали освітлених вулиць – 415 од., не мали вулиць з твердим покриттям, але були освітлені – 13 одиниць.

Рівень розвитку соціальної інфраструктури насамперед визначається рівнем розвитку інноваційної структури, де одне з провідних місць належить освіті. Сільська поселенська мережа відзначається вкрай недостатньою забезпеченістю об'єктами соціальної інфраструктури. У тих же сільських населених пунктах, де вони наявні, продовжується скорочення кількості дитячих дошкільних закладів, шкіл, лікарняних закладів, підприємств торгівлі і побутового обслуговування населення. В області 575 населених пунктів не мають дошкільних навчальних закладів, але мають дітей до 6-ти років, або 60% до загальної кількості населених пунктів, у тому числі з чисельністю 20 осіб і менше – 503 од., 21-49 осіб –

57 од., 50 осіб і більше –15 од. (табл. 9). Отже переважна більшість дітей дошкільного віку перебуває вдома, що іноді негативно позначається на їхньому розвитку. Адже працюючи за наймом чи у домашньому господарстві, сільські жінки не в змозі приділяти достатньо уваги вихованню дітей.

Таблиця 9

Сільські населені пункти, що не мають дошкільних навчальних закладів, але мають дітей до 6-ти років, на 1 січня 2014 року

Регіон	Населені пункти, що не мають дитячих дошкільних навчальних закладів, од.	До загальної кількості населених пунктів, %	До результатів попереднього обстеження, на 1 листопада 2005 року, %	У тому числі з чисельністю дітей до 6-ти років		
				20 осіб і менше	21-49 осіб	50 осіб і більше
Кіровоградська область	575	60	96	503	57	15

У Кіровоградській області в 377 сільських населених пунктах наявні діючі за призначенням школи, з яких I ступеня – 3,2%, II ступеня – 32,4%, III ступеня – 64,5%. Викликає занепокоєння, що жоден сільський населений пункт не має загальноосвітнього навчального закладу нового типу. Прикрив і той факт, що у 569 сільських населених пунктах відсутні школи, але є діти у віці 7-17 років.

Як встановлено дослідженнями соціально-культурного потенціалу закладів культури, на 1 січня 2014 року серед сільських населених пунктів не мають закладів культури (одиниць): клубів, будинків культури – 436, бібліотек – 503, кіноустановок – 942, відповідно до загальної кількості (рис.).

Згідно із статистикою без лікувальних закладів та пересувного обслуговування на 1 січня 2014 року було 237 сільських населених пунктів, або 24,9% до загальної кількості, із населенням 12,3 тис. осіб.

Як елемент сільської соціальної інфраструктури торгівля являє собою мережу закладів роздрібної та оптової торгівлі на селі. Аналіз статистичних даних свідчить, що протягом 2005–2013 рр. відбулося значне скорочення торговельних закладів у сільських населених пунктах. Станом на 1 січня 2014 року кількість населених пунктів, де відсутні торговельні заклади, досягла 395 одиниць (або 41,5% до загальної кількості населених пунктів), у 324 сільських населених пунктах, в яких проживає 16,5 тис. осіб, відсутні стаціонарні торговельні заклади та пересувне обслуговування. Така ситуація досить негативно впливає на соціальні настрої сільського населення, яке не може задовольнити елементарні потреби в товарах першої необхідності, не згадуючи вже про одяг, побутову техніку, меблі тощо.

Соціальне значення побутового обслуговування сільського населення визначається тим, що воно забезпечує значне скорочення витрат часу і праці жителів села на ведення домашнього господарства, особисту гігієну, а також організоване задоволення індивідуальних потреб громадян, які не можна забезпечити за допомогою серійно вироблених товарів. Останніми роками занепокоєння викликає стрімке згорання сільської мережі побуту. Сільські населені пункти Кіровоградської області станом на 1 січня 2014 року взагалі не мали будинків побуту та комплексних приймальних пунктів. І лише в шести населених пунктах діючими були лазні та у восьми населених пунктах працювали інші підприємства служби побуту.

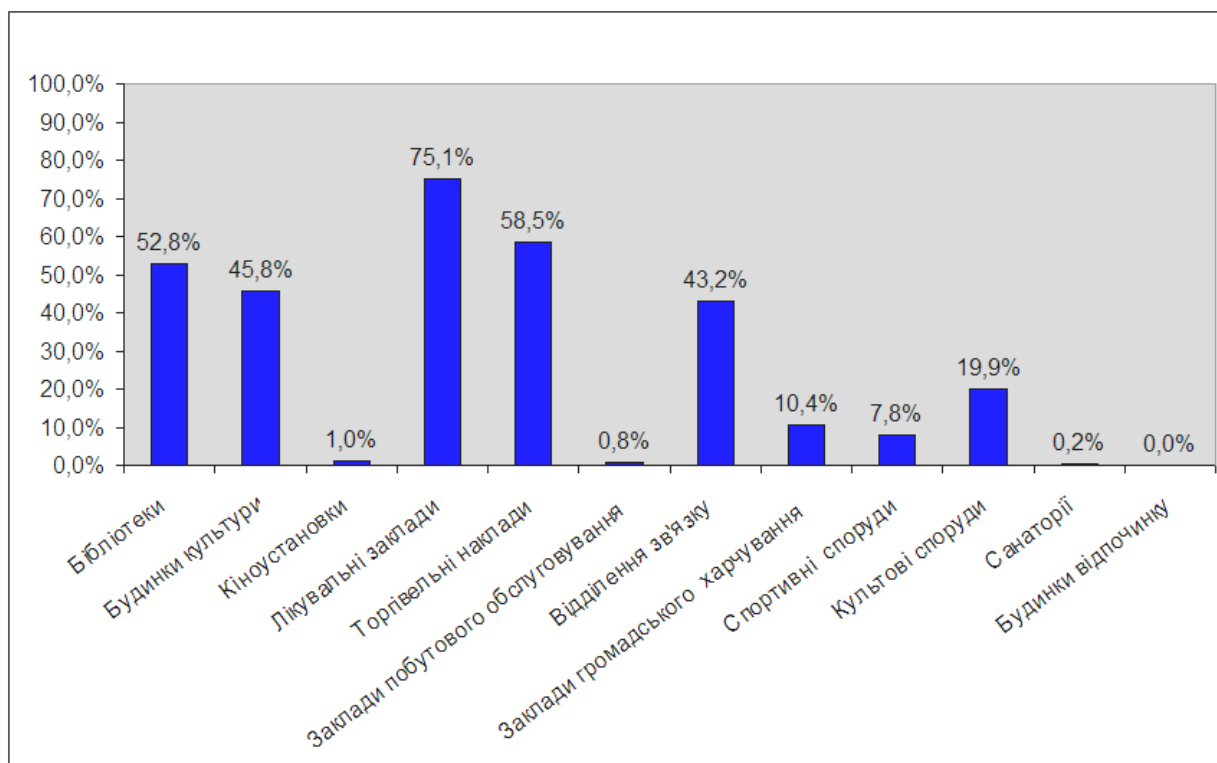

Рис. Забезпеченість закладами соціально-побутової інфраструктури сільських населених пунктів Кіровоградської області станом на 01.01.2014 року, %

Важливою інфраструктурною складовою є галузь зв'язку й інформатизації, одна з найбільш науко- та капіталомістких складових інфраструктури держави, що з одного боку відбиває стан її економіки, а з другого – повинна випереджати розвиток економіки, щоб не стримувати розвиток суспільного виробництва. Як свідчить аналіз статистичних даних, у сільських населених пунктах на 1 січня 2014 року було діючих за призначенням інших установ, підприємств та організацій соціальної сфери: відділення зв'язку – 409 од., їдальні, кафе – 98 од., спортивні споруди – 74 од., культурні споруди – 185 од., санаторії – 2 од. У жодному сільському населеному пункті немає діючого будинку відпочинку (див. рис.).

Рівень телефонізації на селі залишається низьким. Останнім часом у сільській місцевості активно відбувається процес розширення мережі мобільного зв'язку. Мобільний зв'язок на селі характеризується відносною стабільністю, який відчутно посунув стаціонарний. Забезпеченість відділеннями зв'язку сільських населених пунктів знаходиться на рівні 43,2%. Сільські населені пункти, де не було стаціонарних відділень зв'язку та пересувного обслуговування на 1 січня 2014 року становили 312 од., або 32,8% до загальної кількості (див. рис.).

У сільських населених пунктах Кіровоградської області на початок 2014 року здійснювали діяльність 3239 одиниць підприємств сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних із ними послуг, 4 од. – підприємств лісового господарства та лісозаготівель та 22 одиниці – рибного господарства. Населені пункти, в яких розташовані підприємства і організації: сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг – 833 од., лісового господарства та лісозаготівлі – 42 од., рибного господарства – 256 од., добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 25 од., переробної промисловості – 50 од., будівництва – 4 од., транспорту – 38 од. Кількість населених пунктів, в яких відсутні будь-які із вищевказаних суб'єктів господарської діяльності, становила 102 одиниць, або 10,7% від загальної кількості всіх сільських населених пунктів. Населених пунктів, де розташовані промислові та сільськогосподарські об'єкти, було: млинів – 93 од., пекарень – 30 од., пилорам – 34 од., станцій технічного обслуговування – 3 од., пунктів прийому молока – 31 од. У 820 населених пунктах відсутні окремі промислові та сільськогосподарські об'єкти, що становить 86,1% до загальної кількості населених пунктів.

Кількість сільських населених пунктів, де домогосподарства з реєстрацією місця проживання на території сільського населеного пункту мали у приватній власності сільськогосподарську техніку, на 1 січня 2014 року була такою: трактори – 626 од., із них 44% трактори садово-городні; вантажні автомобілі – 438 од.; комбайни – 327 од., із них зернозбиральні – 326 од..

Висновки. Зважаючи на наведене вище, можна стверджувати, що основними перешкодами розвитку сільських територій Кіровоградської області, нарощування і реалізації їх потенціалу є:

- історичні, внаслідок яких структура видів економічної діяльності на сільських територіях має переважно сільськогосподарське спрямування;
- природні, що зумовлюють низьку щільність заселення сільських територій;
- економічні, що спричиняють незадовільний рівень розвитку ринкової інфраструктури сільського господарства, наявність надмірної кількості посередників між виробниками та кінцевими споживачами сільськогосподарської продукції;
- соціальні, які відображаються у постійному скороченні сільського населення, передусім у працездатному віці, активній міграції сільського населення як у міста, так і за кордон;
- інфраструктурні, що проявляються через низький рівень забезпечення сільських територій об'єктами виробничої (транспортної, енергетичної, комунікаційної) та соціальної (медичної, освітньої, культурної) інфраструктури, відсутність доступної інформації щодо альтернативних несільськогосподарських видів економічної діяльності та методів підвищення ефективності сільського господарства.

Зважаючи на це та враховуючи недоліки сучасного стану розвитку села, вважаємо за необхідне кардинальну зміну підходів до вирішення існуючих проблем ресурсного забезпечення соціально-економічного розвитку сільських регіонів. Насамперед необхідно розмежувати політику сільського розвитку та аграрну політику. Хоча вони є взаємодоповнюючими та взаємозалежними, проте мають дещо різну спрямованість і цілі. Варто зазначити, що сільське господарство в світовій практиці державного регулювання розвитку сільських територій розглядається лише як одна із галузей сільської економіки. Досвід країн Європейського Союзу вказує на необхідність розробки і практичного впровадження політики сільського розвитку як головного напрямку державного впливу на розвиток сільських територій.

Основними пріоритетами політики сільського розвитку має бути інтегрований розвиток сільських територій, забезпечення привабливих умов проживання для сільських жителів, скорочення сільської бідності та підвищення конкурентоспроможності сільської економіки, збереження сільського населення як носія української ідентичності, культури і духовності.

Список літератури

1. Демчак І.М. Соціально-економічне становище сільських територій України / кол. монографія [у 2 т.] / авт.-упоряд.: І.М.Демчак, О.Ю.Лупенко, М.К.Орлатий [та ін.]. – К. : НАДУ. – 2016. – Т. 1.– 440 с.
2. Концепція розвитку сільських територій, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015р. № 995-р.
3. Стратегія розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року. Затверджено Рішенням Кіровоградської обласної ради 21 грудня 2012 року №441 (у редакції рішення Кіровоградської обласної ради “27”березня 2015 №716).
4. Бородіна О.М. Корегування політики державної підтримки сільського господарства України / О.М. Бородіна, О.М. Могильний // Економіка АПК. – 2007. – № 6. – С. 55 – 61.
5. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2006 рік. – К. : Головне управління статистики Кіровоградської області, 2007 рік.
6. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2014 рік. – К. : Головне управління статистики Кіровоградської області, 2015 рік.

**Современные тенденции социально-экономического развития сельских территорий
Кировоградской области**

Т. И. ГОНЧАР
О. М. ТЕГЛЯЙ

Научно-исследовательский центр "Кировоградагропромпродуктивность"

Рассмотрены современные тенденции социально-экономического развития сельских территорий Кировоградской области. На основе анализа определены основные пути дальнейшего их развития.

Modern trends in the development of socio-ekonomicheskogo rural areas Kirovograd region

T. GONCHAR
O. TEGLUAU

Kirovograd research center of productivity of agroindustrial complex

The current trend of socio-economic development of rural territories of Kirovograd region. On the basis of certain basic ways of their further development.